

Penningtvätt via betaltjänstombud

Polismyndigheten, Nationella operativa avdelningen, maj 2021

Utgivare: Polismyndigheten, Nationella operativa avdelningen, 106 75 Stockholm

Dnr: A304.644/2021, Saknr. 423

Omslagsfoto: Polisen

Upplaga: Internet

Datum: 2021-05-26

Innehåll

Sammanfattning	4
1 Inledning	5
1.1 Den svenska marknaden	5
1.2 Syfte och metod	6
2 Penningöverföring i praktiken	7
3 Verksamhetsutövarna och penningtvättsregelverket	8
3.1 Betalningsinstitut och betaltjänstombud	8
3.1.1 Krav på kundkännedom	8
3.2 Valutaväxling.....	9
3.3 Andra verksamheter.....	9
4 Tillvägagångssätt för penningtvätt	10
4.1 Både internationella och nationella transaktioner	10
4.2 Smurfning	10
4.3 Insättningar på konton och giro	10
4.4 Penningtvätt via valutaväxling.....	11
4.5 Informella betalningssystem - hawala	11
4.6 Penningtvätt via spelombud.....	12
4.7 Nyttjande av betalkort.....	12
5 Omfattningen av penningtvätt	14
5.1 Misstänkt förekomst av grov brottslighet	14
6 Brottslighet bland betaltjänstombud	15
6.1 Betaltjänstombud som möjliggörare	15
6.2 Koppling mellan illegal och legal verksamhet.....	16
7 Geografiska riskområden	17
7.1 Kriminella aktörers påverkan	17
7.2 Troliga mörkertal	18
8 Slutsats och bedömning	19
8.1 Ombuden som möjliggörare	19
8.2 Skiktning av kontanter	20
9 Tänkbara åtgärder	21
9.1 Tillsyn.....	21
9.2 Betalningsinstitut	21
9.3 Polismyndigheten	22
10 Bilaga – definitioner och begrepp	23

Sammanfattning

Denna rapport har tagits fram med syftet att beskriva riskerna för den penningtvätt som kan ske via betaltjänstombud, dvs. företag som agerar ombud för penningöverföring och andra liknande betaltjänster.

Rapporten grundar sig bl.a. på analyser av inrapporterade misstankar till Finanspolisens penningtväftsregister samt på polisiär underrättelsesdata. Utifrån detta har slutsatser bl.a. kunnat dras avseende riskernas omfattning, brister och regelbrott hos näringsidkare, samt specifika geografiska miljöer med förhöjd risk. Därtill beskrivs ett flertal olika tillvägagångssätt för genomförande av penningtvätt inom sektorn.

Sammantaget bedöms penningöverföring och liknande betaltjänster vara väl utnyttjade kanaler inom den kriminella miljön. Det går att fastsälla att risken för att denna typ av betaltjänster kan utnyttjas för pennintvätt är höga, i synnerhet avseende den del som tillhandahålls av ombud och innefattar kontanta transaktioner.

I rapporten föreslås även ett antal möjliga åtgärder med avsikten att förhindra och bekämpa denna form av penningtvätt, vilket bl.a. innefattar förstärkt samverkan mellan tillsynsmyndigheter och brottsbekämpande myndigheter.

1 Inledning

Gränsöverskridande överföring av pengar, ofta genom betalning i kontanter, har vuxit fram som en betydande transaktionskanal i takt med en ökad globalisering. Ofta sker dessa transaktioner med mottagare i utvecklingsländer där den finansiella infrastrukturen är begränsad eller förtroendet för banksektorn är lågt. Möjligheterna att effektivt skicka pengar internationellt har stadigt förbättrats genom en snabb teknisk utveckling där mobila tjänster och nya applikationer gjorts tillgängliga för konsumenter. De globala betalningsvolymerna som passerar genom sektorn för penningöverföring beräknas uppgå till mellan 500 och 700 miljarder dollar per år¹ och även i Sverige hanterar denna sektor mångmiljardflöden.

Det finns idag runt 1 200 betaltjänstombud i Sverige vilka är registrerade hos Finansinspektionen. Betaltjänstombuden erbjuder ofta penningöverföring som en sidotjänst inom ramarna för sin övriga affärsverksamhet. Det kan röra sig om tobakshandlare, närköpsbutiker, frisörer, resebyråer eller andra typer av mindre verksamhetsutövare, men även till exempel växlingskontor.

När kontanthantering i samhället minskar generellt² så bedöms penningöverföring via betaltjänstombud vara en viktig kanal för kriminella aktörers hantering och tvätt av brottsvinster. Betalningar kan skickas utan att något betalkonto behöver öppnas i betalarens eller betalningsmottagarens namn, transaktionerna kan kanaliseras via kedjor där flera mellanhänder och mottagare är involverade och där flera led kan sakna tillräcklig bevakning. Stora penningflöden med omfattande kontanthantering, begränsad spårbarhet och gränsöverskridande transaktioner gör att risken för penningtvätt bedöms vara hög i sektorn, både nationellt och internationellt.

1.1 Den svenska marknaden

I Sverige tillhandahålls tjänster för penningöverföring av både svenska och utländska betalningsinstitut samt av så kallade registrerade betaltjänstleverantörer. Fyra utländska betalningsinstitut är tongivande i Sverige som också bedriver gränsöverskridande verksamhet genom lokala betaltjänstombud. Dessa är Western Union, Small World, MoneyGram och RIA. Den svenska aktör som har starkast närvaro genom ombud är ClearOn som är etablerat på den svenska marknaden genom bland annat varumärket Kassagirot. ClearOn skiljer sig något ifrån de fyra utländska instituten genom att erbjuda fler tjänster som möjlighet att betala räkningar, göra kortuttag och lösa in värdeavier. Utöver instituten ovan finns även ett antal något mindre aktörer vilka också erbjuder penningöverföring via ombud på den svenska marknaden. Det är även vanligt att betaltjänstombud är kopplade till flera olika betalningsinstitut parallellt.

¹ <https://www.worldbank.org/>

² Så betalar svenskarna 2020, www.riksbank.se

1.2 Syfte och metod

Syftet med rapporten är att belysa riskerna för penningtvätt inom betaltjänstombudens verksamheter. Därtill ges en översiktlig bild av möjliga tillvägagångssätt för penningtvätt inom området, och inom vilken typ av verksamheter risken för penningtvätt bedöms vara störst. Denna rapport fokuserar på penningtvättsproblematiken och behandlar endast översiktligt användandet av betaltjänstombud utifrån perspektivet terrorfinansiering. Detta område är dock också av hög relevans och av intresse för vidare analys.

Den data som ligger till grund för den kvantitativa analysen i rapporten är avgränsad till de fem betalningsinstituten som nämns ovan. Dessa tillhandahåller penningöverföring och finns representerade hos flest antal ombud i Sverige. Analysen utgår ifrån data under perioden 2015 till 2019.

Delar av rapporten behandlar misstänkt brottlighet bland ombudens företrädare samt ombudens geografiska etablering. I dessa sammanhang inkluderas även några av de ombud som är anslutna till registrerade betaltjänstleverantörer. I dessa delar av rapporten ingår även viss information avseende valutaväxlingsverksamhet, som ibland bedrivs parallellt med penningöverföring.

Ett flertal betaltjänstombud erbjuder även reglerad spelverksamhet, såsom trav och sport, vid sidan om sin verksamhet som exempelvis tobakshandlare. Då speltjänster också utgör möjliga kanaler för penningtvätt så redogörs kortfattat för risker kopplade till dessa. Det kan även förekomma försäljning av förbetalda betalkort hos ombud. Denna typ av kort kan användas inom penningtvättsupplägg, vilket också beskrivs i rapporten.

Beskrivningar av tillvägagångssätt för penningtvätt, samt de delar av rapporten som behandlar brottslighet hos ombudens företrädare, utgår ifrån underrättelsematerial, misstanke-rapporter till finanspolisen, brottsmisstankar samt brottmålsdomar.

2 Penningöverföring i praktiken

Penningöverföring är en betaltjänst som omfattas av lag (2010:751) om betaltjänster. Något förenklat så innebär penningöverföring ett förfarande där betalningar skickas från en avsändare till en mottagare, utan att något betalkonto behöver öppnas i betalarens eller betalningsmottagarens namn. Metoden för att genomföra betalningar kan variera, men det rör sig i regel om överföringar med kontant betalning, kortbetalning, överföring från betalkonto eller genom andra betalningsinstitut.

Överföringar kan genomföras av användaren själv utan hjälp av ett betaltjänstombud. Detta görs då online och genom applikationer på till exempel en dator, eller en virtuell plånbok på en mobiltelefon.

Baserat på uppgifter från några av de större betalningsinstitutionen så är användandet av betaltjänstombud det vanligaste sättet för penningöverföring. Ombudet tar då emot betalningen av kunden och genomför transaktionen via en specifik mjukvara på ombudets dator. Merparten av beloppen som skickas tas även ut i kontanter hos ett ombud av den mottagande kunden, ofta i lokal valuta om transaktionen är internationell.

Penningöverföring är en mycket kontantintensiv sektor. En övervägande del av transaktionerna som går via ombud sker med kontanter, resterande del sker genom kortbetalning. De kontanta medel som skickas från ombud hanteras ofta av s.k. kontanthanteringsbolag. Dessa erbjuder bl.a. möjlighet att deponera kontanter i specifika serviceboxar eller upphämtning med värdetransport. Kontanthanteringsbolag kan även ombesörja leverans av kontanter till ombud.

3 Verksamhetsutövarna och penningtvättsregelverket

3.1 Betalningsinstitut och betaltjänstombud

Betalningsinstitut, registrerade betaltjänstleverantörer samt betaltjänstombud lyder som de flesta andra finansiella verksamheter under penningtvättslagen (PTL)³. I tillägg regleras dessa verksamheter av rörelselagar, i dessa inryms även ingripandebestämmelserna. Dessa verksamheter står under tillsyn från Finansinspektionen. Avseende utländska betalningsinstitut som är verksamma i Sverige genom ombud finns ett delat tillsynsansvar mellan Finansinspektionen och hemlandsmyndigheten. Detta innebär i dessa fall att Finansinspektionens möjligheter till ingripande är mer begränsade.

Enligt lagen är verksamhetsutövare skyldiga att övervaka sina affärsförbindelser och transaktioner i syfte att upptäcka avvikande aktiviteter utifrån en bedömning av risker för penningtvätt och terrorfinansiering.⁴

En verksamhetsutövare får inte etablera en affärsförbindelse med en kund om det finns misstanke om att tjänsterna kommer att användas för penningtvätt eller finansiering av terrorism. En transaktion får inte genomföras om det kan misstänkas att den utgör ett led i penningtvätt eller finansiering av terrorism, eller om det inte finns tillräcklig kännedom om kunden och saknas möjlighet att övervaka och bedöma kundens aktiviteter.⁵

Om det av någon anledning inte är möjligt stoppa en misstänkt transaktion, eller det bedöms att en utredning skulle försvåras om transaktionen nekas, så får transaktionen i sådant fall genomföras. Misstänkta transaktioner och aktiviteter ska alltid rapporteras till Finanspolisen.

3.1.1 Krav på kundkännedom

Lagen gör gällande att en verksamhetsutövare, som till exempel betalningsinstitut och deras ombud, är skyldiga att upprätta rutiner och riktlinjer avseende sina åtgärder för kundkännedom, övervakning och rapportering samt för behandling av personuppgifter.⁶ Ett betaltjänstombud måste alltid kontrollera kundens identitet vid genomförandet av en transaktion om den avser kontant betalning.⁷ Det finns därtill krav på att genomföra åtgärder för kundkännedom vid alla transaktioner som genomförs genom en betaltjänstleverantör, där beloppet överstiger motsvarande 1 000 euro.⁸

Om det rör sig om etablering av en affärsförbindelse, det vill säga en affärsmässig förbindelse med viss varaktighet, mellan ett företag och en kund så ska åtgärder för kundkännedom alltid vidtas. Om en affärsförbindelse inte har etablerats, så gäller samma krav på

---

³ Lag (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism

⁴ Kap. 1-3§ PTL (2017:630)

⁵ Kap. 1-3§ PTL (2017:630)

⁶ Kap. 8§ PTL (2017:630)

⁷ 16 stycket, EU (2015:847)

⁸ 3 Kap. 4§ PTL (2017:630)

kundkännedom då en transaktion enskilt eller sammanhängande med andra transaktioner uppgår till motsvarande 15 000 euro eller mer.⁹

Betalningsinstituten måste säkerställa att deras ombud lever upp till de krav som ställs enligt ovan, samt följer de uppsatta rutinerna.

3.2 Valutaväxling

Det finns ett antal betaltjänstombud som erbjuder både penningöverföring och valutaväxling parallellt. Enlig lag (1996:1006) om valutaväxling och annan finansiell verksamhet så avser valutaväxling yrkesmässig handel med utländska sedlar och mynt samt resecheckar utställda i utländsk valuta. För att få bedriva kontant valutaväxling så måste ombudet vara registrerat som finansiellt institut hos Finansinspektionen. För att få bedriva valutaväxling genom kortbetalning krävs ett specifikt tillstånd för detta. Även valutaväxling omfattas av PTL.

3.3 Andra verksamheter

Ombud som erbjuder spel inom exempelvis trav, sport och lotto, omfattas även därigenom av PTL. Det är de spelbolag som innehar spellicens, och som anlitar ett ombud, som är ansvarigt för att ombudet följer gällande regler. Det är Spelinspektionen som har tillsynsansvar över både spelbolagen och deras ombud.¹⁰

Ombud som i sin verksamhet bedriver handel med varor och som kan antas genomföra kontanta transaktioner på motsvarande 5 000 euro eller mer, antingen enskilt eller med samband, omfattas även därigenom av PTL. Det är Länsstyrelsen som har tillsynsansvar över denna verksamhet.¹¹

---

⁹ 3 Kap. 4§ PTL (2017:630)

¹⁰ <http://www.spelinspektionen.se/>

¹¹ <https://www.lansstyrelsen.se/>

4 Tillvägagångssätt för penningtvätt

Det finns ett flertal tillvägagångssätt som kan kopplas till penningtvätt inom penningöverföring och andra tjänster, och då specifikt genom betaltjänstombud. Nedan redogörs för ett antal tillvägagångssätt som noteras i underrättelsematerialet.

4.1 Både internationella och nationella transaktioner

Genom betaltjänstombud kan brottsvinster skickas till mottagare utan bankkonton, ofta med utländska destinationer då penningöverföring i regel inbegriper internationella transaktioner. Då dessa dessutom ofta kan gå utanför EES, kan spårbarheten vara mycket begränsad. Brottsvinster i svenska kronor kan således skickas från en avsändare via ombud i Sverige, som sedan tas emot av en mottagare i annat land, och då i lokal valuta.

Även om kontant betalning är vanligast förekommande så används även kortbetalning i viss utsträckning. Det förekommer att ett och samma kort används vid flera olika transaktioner, och där olika identiteter har angivits som avsändare, vilket indikerar penningtvätt.

Penningöverföring kan även användas inom penningtvättsupplägg där pengar skickas och tas emot inom Sverige. Det förekommer till exempel att pengar hämtas ut hos ombud och sedan används vid betalning av svarta löner.

4.2 Smurfning

Ett vanligt tillvägagångssätt är när ett stort antal mindre transaktioner skickas till exempelvis högriskländer med flera olika mottagare. Givet att penningtvättslagstiftningen kräver att åtgärder för att kundkännedom genomförs vid transaktioner som överstiger 1 000 Euro, så förekommer det att kriminella aktörer gör strukturerade penningöverföringar under denna beloppsgräns, så kallad ”smurfning”, för att minska risken för upptäckt och därmed rapportering till Finanspolisen. Det kan även röra sig om att flera olika avsändare genomför transaktioner till en och samma mottagare, med syfte att undgå upptäckt.

Det förekommer även att större belopp skickas med brottsligt uppsåt. Dessa utmärker sig ofta då de uppenbart avviker ifrån avsändarens ekonomiska förhållanden och situation i övrigt. Det kan även vara fråga om att avsändaren eller mottagaren är en misstänkt målvakt eller bulvan eller har använt oriktiga identitetshandlingar. Det förekommer situationer där avsändaren eller mottagaren har en verklig huvudman, dvs. en person som direkt eller indirekt har ett inflytande över annan persons agerande, vars identitet man har för avsikt att dölja.

Samtidigt är det troligt att betaltjänstombud i vissa fall bortser från att genomföra noggranna identitetskontroller och kundkännedomsprocesser, vilket också stöds av underrättelseuppgifter. Därmed försvåras möjligheterna till upptäckt av en avsändares verkliga identitet samt därmed pengars ursprung.

4.3 Insättningar på konton och giro

Det finns ombud som erbjuder möjligheten att göra insättningar av kontanter på svenska bankkonton eller till giro. Det förekommer att kriminella aktörer själva, eller via andra i sin närhet, gör insättningar av kontanter på bankkonton eller giro tillhörande sig själva eller andra.

Personer i kända kriminella nätverk har använt dessa tjänster vid kontanta betalningar av räkningar samt för att skicka pengar till personer som avtjänar fängelsstraff genom bankgiro tillhörande kriminalvården.

4.4 Penningtvätt via valutaväxling

Valutaväxlingssektorn är till sin beskaffenhet kontantintensiv, vilket i sig medför begränsad spårbarhet och därmed en ökad sårbarhet för penningtvätt. Valutaväxling över disk minskar förvisso möjligheten för brottsaktören att vara anonym, men det förekommer att målvakter eller falska identiteter används vid växlingen.

Valutaväxling används även i misstänkta penningtvättsupplägg där ombud själva agerar möjliggörare. Av materialet framgår att kontanter med misstänkt brottsligt ursprung växlas från svenska kronor till annan valuta, ofta euro. Syftet är då ofta att använda dessa kontanter vid betalningar utomlands, inte sällan inom annan brottslig verksamhet som exempelvis narkotikahandel.

4.5 Informella betalningssystem - hawala

Aktörer som agerar förmedlare av transaktioner inom informella betalningssystem, som ofta benämns med termen ”hawala”, är i regel uppbyggda kring internationella betalningsnätverk utan avancerad teknisk infrastruktur och med förgreningar i framför allt mellanöstern, Afrika och Asien. Systemet bygger på att förmedlare, så kallade hawaladarer, lokaliserade runt om i världen går i god för specifika tillgångsbelopp. Dessa belopp kan sedan byta ägare mellan individer på helt olika platser, i regel genom kontanta in- och utbetalningar hos de lokala förmedlarna. Det krävs således inget direkt pengaflöde mellan avsändare och mottagare. FATF (Financial Action Task Force) har valt den bredare benämningen ”Hawala and other similar service providers” (HOSSP) för att beskriva denna form av aktivitet.

Även om vissa informella betalningssystem i grunden kan anses vara legitima så riskerar systemets operativa struktur att leda till försämrad dokumentation och spårbarhet. Finanspolisen bedömer därför att denna form av system är mycket sårbara för penningtvättsupplägg, och riskerar därtill att användas som kanal för terrorfinansiering.

En hawalaförmedlare med legitimt syfte kan rent formellt ansöka om, och eventuellt beviljas, tillstånd för penningförmedling och valutaväxling från Finansinspektionen. Sådana tillstånd förutsätter givetvis att verksamheten uppfyller kraven för dessa typer av tjänster, samt att verksamheten är förenlig med penningtvättslagstiftningen.

Underrättelser ger stöd för att betalningssystem såsom hawala förekommer under illegala former i Sverige, och att systemen bl.a. används i syfte att tvätta pengar. Hawalaförmedlare används exempelvis för att hantera och dölja brottsvinster som uppkommit genom storskalig narkotikasmuggling. Internationellt förekommer det att informella betalningsnätverk skapas med den uteslutande uppgiften att användas i brottsliga syften.¹² Att så även sker i Sverige framgår av underrättelse. Illegal hawala kan bedrivas bakom utåt sett legitima företagsfasader, exempelvis växlingskontor, resebyråer, restauranger, caféer, teknikbutiker och kiosker. Det förekommer att dessa typer av verksamheter även agerar ombud för penningöverföring. En utmaning för brottsbekämpande myndigheter samt tillsynsmyndigheter är att

¹² European Commission, Supranational risk assessment of the money laundering and terrorist financing risks affecting the union, 2019

en stor del av dessa informella betalningssystem inte är synliga utåt eftersom transaktionerna oftast sker helt utanför det reglerade systemet. Därmed försvåras både tillsynen av verksamheterna och upptäckten av brottsliga aktiviteter.

Hawalaverksamhet och liknande system utnyttjas även för att finansiera terrorism då det finns möjligheter att genomföra transaktioner anonymt samt att överföra pengar till konfliktzoner. Detta möjliggör även överföringar till jurisdiktioner som är belagda med sanktioner. Det finns oro för att de oreglerade formerna av penningöverföring ska få ökat utrymme då de legitima aktörerna har för avsikt att eliminera sina risker och minska sin närvaro i vissa marknader.

4.6 Penningtvätt via spelombud

Ett flertal betaltjänstombud erbjuder även möjligheter till spel inom sin verksamhet som exempelvis tobakshandlare. Det är då vanligt att man tillhandahåller spelmöjligheter inom trav, sport och lotto med mera.

Enligt underrättelse så framgår det att spelombud och spelbutiker i vissa fall attraherar kriminella aktörer, både för att utföra spelaktiviteter, men även som avsättningsyta för brottsvinster. Kriminella kan använda sig av spelombud för att omsätta och tvätta sina kontanter och det kan konstateras att många av dessa individer regelbundet spelar hos ombud för betydande belopp.

Dessa ombud fungerar ibland även som samlingsplats, och kända kriminella individer misstänks ha kontakter med innehavare av spelbutiker. Det finns även underrättelseinformation som pekar på att innehavare av spelbutiker utsätts för hot och utpressning av kriminella individer såväl som av kriminella nätverk.

Vid en analys som genomförts utanför denna rapport, undersöktes cirka 70 spelombud vilka förekom inom polisiär underrättelse. Analysen visade frekventa förekomster av misstänkt koppling till bland annat penningtvätt och ekonomisk brottslighet. Även om dessa undersökta spelombud endast utgör en mindre andel av antalet spelombud i Sverige så finns grund för antagandet att ombud med spelverksamheter kan ha kopplingar till brottslighet.

Bedömningen är således att speltjänster utgör möjliga kanaler för penningtvättsupplägg. Ett sätt för kriminella aktörer att dölja ursprunget till brottsvinster var tidigare genom köp av spelkvitton från spelombud. Dessa användes sedan som falsk verifikation för att pengar var härrörande från en spelvinst. Hårdare krav på kundkänedom har dock medfört att spelombud inte längre tillhandahåller sådana spelkvitton, vilket har försämrat möjligheter för kriminella att hänvisa till en spelvinst via ett spelkvitto då de innehar en större mängd kontanter.

4.7 Nyttjande av betalkort

Ett flertal försäljningsställen såsom livsmedelskedjor, bensinstationer och kiosker tillhandahåller förbetalda eller laddningsbara betalkort, även kallade ”Pre-paid cards”. Detta är förbetalda presentkort med ett fast eller valbart belopp, vanligtvis några hundralappar upp till någon enstaka tusenlapp. Kortet aktiveras online eller via SMS och kan sedan användas vid köp online eller i butik och ofta tillhandahålls även en pinkod som är kopplad till kortet.

Penningtvätt med hjälp av denna typ av presentkort är troligen vanligt förekommande då tillvägagångssättet är förhållandevis okomplicerat. Korten är ofta helt anonyma vilket gör att spårbarheten är låg och penningtvätten blir svårare att upptäcka. Ett tillvägagångssätt

som noterats är att kort köps av kriminella aktörer för kontanta brottsvinster, och används vid kortbetalningar. Då det vanligtvis är relativt låga beloppsgränser kan endast mindre summor tvättas åt gången, men det kan vara tillräckligt för att täcka vardagliga utgifter samt för betalning av räkningar hos ett flertal ombud. Dessutom finns ingen gräns för hur många kort som kan köpas, vilket drastiskt ökar möjligheterna till penningtvätt.

Några försäljningsställen tillhandahåller även laddningsbara kort som möjliggör insättningar av större belopp, antingen online eller på plats hos ett ombud. Det finns även möjlighet till överföringar mellan olika laddningsbara kort. När det gäller dessa kort så det krävs normalt att ett konto skapas online vilket även ska verifieras med BankID. Dock krävs i regel inte något ordinarie bankkonto. Tillvägagångssättet för penningtvätt liknar det som beskrivits ovan, dock med skillnaden att större belopp riskerar att tvättas. Det faktum att det krävs ett BankID vid verifiering av onlinekonto gör att spårbarheten ökar men det går inte att utesluta att bulvaner och målvakter används för att kringgå detta och på så vis dölja pengars brottsliga ursprung.

5 Omfattningen av penningtvätt

Att intäkter från brottslig verksamhet placeras, skickas och integreras i det finansiella systemet genom penningöverföring är bekräftat av brottsbekämpande myndigheter både nationellt och internationellt.

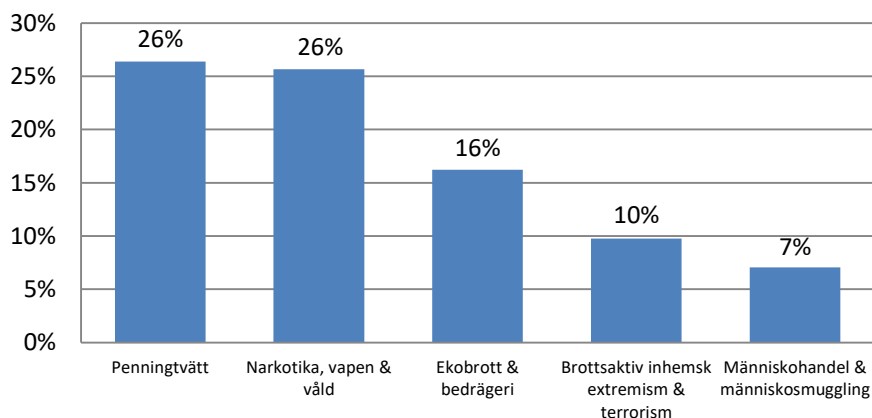
Sett utifrån de inrapporterade misstankarna om penningtvätt och terrorfinansiering till Finanspolisen så bedöms riskerna för penningtvätt inom sektorn vara höga. Under perioden 2015 till 2019 har de fem betalningsinstituten som omfattas av denna analys rapporterat misstänkta transaktioner uppgående till totalt cirka 889 miljoner kronor. Detta omfattar cirka 13 000 rapporter, den genomsnittliga inrapporterade summan baserat på samtliga rapporter under perioden är cirka 68 000 kronor. Det ska dock understrykas att dessa rapporter inte avser bekräftad brottslighet, utan verksamhetsutövarnas misstankar om möjliga brott eller av andra skäl avvikande transaktioner. Dessa ska inte heller förväxlas med polisiära misstankar. Ofta grundar sig misstankerapporterna på varningssignaler i betalningsinstitutens kontrollsystem. De kan exempelvis reagera på avvikande transaktioner, pengars ursprung samt transaktionens mottagare och land. Det kan också vara ombuden själva som uppmärksammar oegentligheter i samband med transaktionen eller i kontakten med kunden.

Utifrån analyserad information går dock inte med säkerhet att urskilja hur stor andel av de misstänkta transaktionerna som skickats via betaltjänstombud respektive transaktioner som skickas via onlinetjänster. Enligt information om övergripande betalningsflöden från några av de större betalningsinstituten så skickas mellan cirka 65 % och 85 % av transaktionerna genom betaltjänstombud. Utifrån detta så kan det antas att även de misstänkta transaktionerna som härrör från betaltjänstombud uppgår till motsvarande procentuella andel.

5.1 Misstänkt förekomst av grov brottslighet

Det totala antalet individer som förekommer i denna rapportering av misstankar till Finanspolisen mellan 2015 och 2019 uppgår till cirka 18 700. En analys visar att cirka 26 % förekommer i annat underrättelsematerial avseende grov brottslighet. Utifrån denna information framgår vidare att de vanligaste brottsområdena är penningtvätt, samt narkotika, vapen och våld. Diagram 1 visar fördelningen av misstankar mellan olika brottsområden avseende inrapporterade individer.

Diagram 1. Andel misstänkta kopplingar till olika brottsområden

6 Brottlighet bland betaltjänstombud

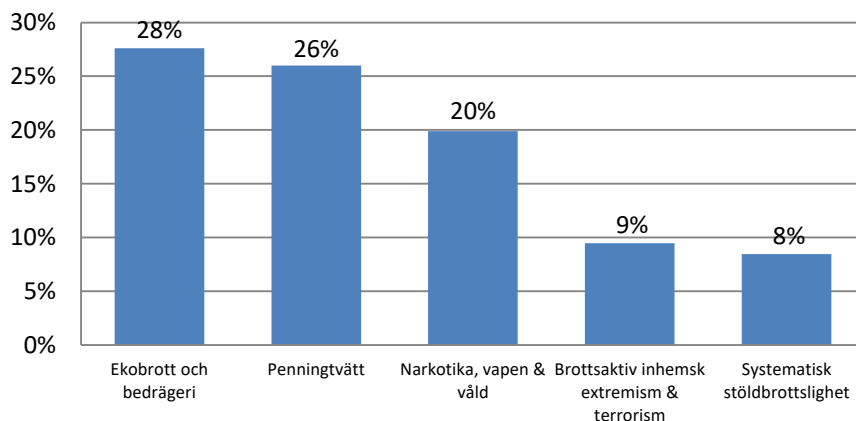
Inom ramarna för analysen av penningtvätt i sektorn finns det också behov av att undersöka förekomsten av möjliggörare bland betaltjänstombuden själva, samt om det finns anledning att misstänka förekomst av näringspenningtvätt hos dessa. Detta är av intresse för att avgöra dels om ombudets egen verksamhet aktivt medverkar till kriminella individers och företags penningtvätt, dels om ombudet självt använder sin verksamhet som en del i penningtvättsupplägg. I båda dessa scenarier finns risk att penningtvätten blir mer frekvent och strukturerad, eftersom kriminella aktörer ges ökad möjlighet att tvätta pengar utan ifrågasättande ifrån verksamhetsutövaren, samt kan kringgå eller manipulera kontroll av kundkännedom och annan kritisk dokumentation.

6.1 Betaltjänstombud som möjliggörare

Underrättelsesdata pekar på att en relativt hög andel av ombudens företrädare är involverade i olika typer av brottslig verksamhet. En undersökning av tillgänglig data över cirka 1890 företrädare visar att cirka 23 % av dessa förekommer i samband med underrättelser om grov brottlighet. Därtill finns det bland några av företrädarna uppgifter om kopplingar till kriminella nätverk.

Penningtvätt och ekonomisk brottslighet är de brottsområden som är mest förekommande i det analyserade materialet och står tillsammans för över hälften av alla uppgifter. Även narkotikabrott, vapen och våld är relativt vanligt förekommande. Utifrån detta kan det alltså antas att det finns en mer ekonomiskt koncentrerad brottslighet bland betaltjänstombuden än bland de inrapporterade användarna. Diagram 2 visar fördelningen av misstankar mellan olika brottsområden avseende betaltjänstombuds företrädare.

Diagram 2. Andel misstänkta kopplingar till olika brottsområden (ang. företrädare)

När det gäller näringspenningtvätt, så förekommer det underrättelser om att ägare och andra företrädare för betaltjänstombuden uppsåtligt medverkat till att genomföra transaktioner åt kriminella aktörer, och även själva varit mottagare av transaktioner som misstänks ingå i penningtvättsupplägg.

Av de cirka 18 700 individer som rapporterats in till Finanspolisen mellan 2015 och 2019 och som nyttjat något av de fem stora betalningsinstituten, så stod 61 registrerade som bolagsmän eller funktionärer för ombud som bedrivit penningöverföring under 2020. Dessa misstankerapporter utgör som tidigare nämnt möjliga avvikelser, och kan vara indikationer på någon form av brottsligt agerande. Det kan således vara fråga om att företrädare för bet-

altjänstombud är kopplade till exempelvis näringspenningtvätt. Om företrädare själva nyttjar penningöverföring för penningtvätt så kan man anta att dessa innehar de kunskaper som krävs för att möjliggöra andra brottsaktörers penningtvätt.

6.2 Koppling mellan illegal och legal verksamhet

Legal verksamheter kan utgöra viktiga plattformar för kriminella aktörer, i synnerhet gäller detta ekonomisk brottslighet. Legitima verksamheter som tillhandahåller system för finansiella transaktioner och andra expertkunskaper är således viktiga för kriminella aktörer.¹³

Det förekommer att kriminella utpressar företagare som förmedlar bolag, växlar pengar eller tillåter stora kontantuttag, med syfte att få dem att möjliggöra brottsliga aktiviteter. Företagare riskerar därmed att styras in i brottslighet som strategiskt viktiga medbrottslingar till den kriminelle aktören.¹⁴ Underrättelser bekräftar detta och vittnar om näringsidkare som utsätts för påtryckningar av kriminella med syfte att hantera brottsvinster eller bistå i annan brottslig verksamhet. Materialet bekräftar att de tjänster som just betaltjänstombud tillhandahåller ses som attraktiva verksamheter av kriminella aktörer, både att bedriva själva och ha nära kontakter med.

Många företag som bedriver sin verksamhet inom en ”gråzon” mellan legala och illegala aktiviteter, eller har andra kopplingar till kriminella miljöer, löper betydligt större risk att själva utsättas för exempelvis utpressning eftersom man i någon mening har accepterat det normsystem som präglar sådana miljöer. Om ett företag väl har tillmötesgått en kriminell aktör så ökar risken för nya påverkansförsök.¹⁵ Detta resonemang kan ge stöd för bedömningen att betaltjänstombud utnyttjas som möjliggörare av kriminella aktörer, och att det i vissa fall kan ske frekvent.

Utifrån det faktum att en relativt stor andel av betaltjänstombuden inom denna rapport förefaller vara kopplade till kriminalitet, så torde resonemanget ovan vara träffande för denna sektor. Dock är sannolikt mörkertalet stort då detta sällan anmäls till polisen, se vidare resonemang nedan.

---

¹³ Brå 2012:12

¹⁴ Brå 2012:12

¹⁵ Brå 2012:12

7 Geografiska riskområden

Betaltjänstombuden finns över hela landet men flertalet är belägna i och omkring landets större och medelstora städer med tonvikt på Stockholm, Göteborg och Malmö. I några fall kan man finna lokala kluster av verksamhetsutövare som är etablerade i utsatta områden.¹⁶ Av omkring 1 200 betaltjänstombud i Sverige är omkring 15 % belägna i vad som kategoriseras som antingen ett riskområde, utsatt område eller särskilt utsatt område.

Sett till de individer som misstankerapporterats till Finanspolisen mellan 2015 och 2019, och som nyttjat något av de fem betalningsinstitut som omfattas av denna analys, så är andelen bosatta i utsatta områden omkring 19 %. Det är en överrepresentation jämfört med befolkningen som helhet, där omkring 5 % är bosatta i något av dessa områden.

7.1 Kriminella aktörers påverkan

Att bedriva näringsverksamhet i utsatta områden beskrivs ofta som svårt, och det framstår som nära inpå omöjligt för företag att undgå påverkan från de kriminella krafter som verkar i omgivningen. Att företagare utsätts för hot, våld och skadegörelse i utanförskapsområden är inte ovanligt. Det förekommer även utpressning, och krav på betalning för beskyddarverksamhet, samt även övertaganden av verksamheter genom hot eller betalning till underpris. Dessa problem är ibland så pass utbredda att de leder till att företagare väljer att lägga ner sin verksamhet, men också att verksamheter mer ofta byter ägare, vilket beskrivs i andra polisiära rapporter.¹⁷

Kriminella aktörer riktar ibland in sig på just företagare som bedriver sin verksamhet inom ett specifikt geografiskt område, eller inom samma sociala krets. Företagarna kan sedan krävas på regelbundna betalningar eller tjänster.¹⁸

Företag i dessa områden som bedriver en specifik verksamhet, eller innehar specifika tillstånd som kriminella aktörer har ett särskilt intresse av, riskerar att drabbas av så kallad otillåten påverkan. Det kan exempelvis handla om utpressning i syfte att påverka företagen att utföra en tjänst.¹⁹

I hälften av alla anmälningar om utpressning som rör företag, framgår det tecken på att kriminella grupperingar eller nätverk är inblandade i utpressningen.²⁰ I polisiära rapporter redogörs för förekomsten av områden med en relativt hög andel kriminella aktörer och kriminella nätverk i förhållande till den totala befolkningen. Detta är speciellt omfattande i utsatta områden, och de brottsliga verksamheterna bedrivs här till viss del även med stöd av någon form av näringslivsverksamhet.²¹ Detta understryker riskerna för utsatthet och påverkan på de betaltjänstombuden som är verksamma i dessa områden.

¹⁶ Geografiskt avgränsade områden som kännetecknas av en utpräglat låg socioekonomisk status där kriminella strukturer i relativt hög utsträckning påverkar lokalsamhället, se även begreppsbi-laga

¹⁷ Rapport Utsatta områden, NOA 2017

¹⁸ Brå 2012:12

¹⁹ Brå 2012:12

²⁰ Brå 2012:6

²¹ Rapport Utsatta områden, NOA 2017

7.2 Troliga mörkertal

Relativt många verksamhetsutövare inom sektorn kiosker, gatukök och servicebutiker har någon gång utsatts för hot eller våld.²² Det tyder på att de som bedriver till exempel kioskverksamhet eller livsmedelsbutiker generellt kan riskera att utsättas för olika former av brottlighet, oaktat i vilket geografiskt område de är verksamma.

Har de dessutom en sidoverksamhet som betaltjänstombud så ökar risken sannolikt ytterligare för exponering mot kriminella då de utgör en attraktiv kanal för tvätt och hantering av brottsvinster med mera.

Långt ifrån alla brott som begås inom dessa verksamheter polisanmäls. Vid hot eller våld i samband med stöld så anmäls bara 60 % av händelserna.²³ Ett stort mörkertal av brott kommer alltså inte till brottsbekämpande myndigheters kännedom. Det kan ge stöd för att en del av de betaltjänstombud som erbjuder penningöverföring eller andra betalningstjänster inte vidtar de åtgärder som regleras i penningtvättslagen, trots att det finns en misstanke om exempelvis falsk identitet eller konkret penningtvätt. Denna benägenhet minskar givetvis ytterligare om företagaren själv är involverad i brottslighet eller på annat sätt är kopplad till kriminella aktörer.

---

²² Svensk Handels nationella Trygghetsbarometer 2020

²³ Svensk Handels nationella Trygghetsbarometer 2020

8 Slutsats och bedömning

Inrapporterade misstankar om penningtvätt från betalningsinstituten i analysen visar på omfattande risker för penningtvätt och även finansiering av terrorism inom sektorn. Sett till de inrapporterade beloppen under perioden på cirka 889 miljoner kronor och till antalet rapporter så bedöms det att penningtvätt förekommer frekvent och omfattande inom sektorn. Då den genomsnittliga summan per inkommande misstankerapport under perioden uppgår till cirka 68 000 kronor så är de enskilda beloppen som tvättas ansevärdiga. Samtliga misstankerapporter kan dock inte med säkerhet sägas avse brottsliga handlingar, varför beloppen inte kan tas som intäkt för exakt omfattning av penningtvätt. Å andra sidan så förekommer det sannolikt penningtvättsaktiviteter som inte upptäcks av betalningsinstitutens kontrollsystem och storleken på detta mörkertal är svårt att värdera.

Hur stor andel av dessa volymer som specifikt härrör från misstänkta transaktioner genom betaltjänstombud är dock osäkert, men det rör sig troligen om en relativt stor andel då ombud står för majoriteten av de totala volymerna som skickas.

Av de närmare 18 700 individer som förekommer i rapporter från betalningsinstitut om misstänkt penningtvätt så förekommer drygt 26 % i polisens underrättelseuppgifter om grov brottslighet. En betydande del av uppgifterna avser misstankar om penningtvätt, vilket stärker antagandet om förekomst av penningtvätt bland dessa individer.

8.1 Ombuden som möjliggörare

Underrättelsematerialet visar att det förekommer bristande rutiner för ID-kontroll samt kundkännedom hos betaltjänstombud. Riskmedvetenheten och implementering av lagstiftningen förefaller skilja sig åt mellan olika företag. Det kan vara orsakat av flera olika faktorer. Brist på kunskap är troligen en förklaring, men även ren undfallenhet på grund av direkta eller indirekta påtryckningar, alternativt hot. Då cirka 23 % av företrädarna för ombuden i undersökningen misstänks ha koppling till grov brottslighet, i många fall penningtvätt, så har detta troligen bäring på hur de agerar inom sitt verksamhetsutövande i övrigt. Det är utifrån underrättelse sett troligt att flera av dessa ombud i någon utsträckning möjliggör penningtvätt åt andra, alternativt använder sin egen verksamhet som en kanal för att uppsåtligen tvätta eller på annat sätt hantera sina egna brottsvinster. Detta innebär således att antalet möjliggörare troligen är stort och att dessa specifika individer därmed utgör betydande risker inom sektorn.

Att ha tillgång till penningöverföring i olika former ses som attraktivt inom kriminella grupper. Detta faktum medför troligen att upplägg för penningtvätt ofta styrs emot de betaltjänstombud där brister i regelefterlevnad är mest förekommande eller där en möjliggörare finns. Det är även troligt att brottsaktörer startar eller tar över sådana verksamheter med primärt syfte att facilitera penningtvätt. Ett betaltjänstombud som bedriver sin verksamhet med delvis brottsliga uppsåt, eller har kopplingar till kriminella miljöer, löper troligen stor risk att själva utsättas för exempelvis utpressning. Då kan tvång till medverkan i olika former av penningtvättsupplägg förekomma i hög grad.

Riskerna att utsättas för hot och andra brott är generellt hög inom verksamheter såsom kiosker servicebutiker mm, vilket därmed även kan innefatta betaltjänstombud. Utsattheten och påverkan från kriminella strukturer är ännu högre i utsatta områden. Omkring 15 % av betaltjänstombuden är belägna i sådana områden, vilket innebär ökade risker.

Av de personer som var inrapporterade av betalningsinstituten till Finanspolisen för misstänkta transaktioner så var 61 av dessa registrerade som företrädare för betaltjänstombud.

Detta kan vara indikationer på någon form av brottsligt agerande, exempelvis näringspenningtvätt. Man kan även anta att de ombud som har brottsligt uppsåt, och är själva är användare av transaktionssystemen, också agerar möjliggörare åt andra kriminella. Därtill kan de ha goda kunskaper om transaktionssystemen och rutinerna för att i högre utsträckning undgå uppmärksamhet från brottsbekämpande myndigheter eller tillsynsmyndigheter. Dessutom är de sannolikt inte benägna att uppmärksamma den penningtvätt de själva är involverade i. Dessa utgör därmed en hög risk.

8.2 Skiktning av kontanter

Penningöverföring genom betaltjänstombud är en bekräftat kontantintensiv verksamhet, även om kortbetalningar också förekommer. Merparten av utbetalningarna till mottagare sker också kontant. Detta skulle kunna tala för att ombuden ofta inte används för ren placering eller integrering av brottsvinster inom de finansiella systemen, i vart fall inte i det första ledet. Syftet är snarare skiktning, det vill säga att försämra spårbarheten av pengarnas ursprung. Dock erbjuds ibland tjänster för insättning av kontanter på bankkonto, vilket kan innebära risk för att placering och sedan integrering av brottsvinster sker.

Genom att ombud ofta erbjuder flera olika betaltjänstsystem för penningöverföring parallellt, så finns möjligheten att brottsaktörer använder multipla kanaler vid penningtvätt. På så vis kan dessa sprida sina transaktioner och samtidigt hålla sig under gällande beloppsgränser för att minska upptäcktsrisken. Används därtill flera olika ombud för brottsliga transaktioner så ökar riskerna ytterligare för att större volymer kan passera bevakningssystemen obemärkta. Penningöverföring, med mottagare i exempelvis högriskländer, utgör sannolikt även en attraktiv kanal för terrorfinansiering. Detta stöds av polisiär underrättelse samt även utav FATF.²⁴

Sannolikt bedrivs informella betalningssystem, typ hawala, ofta parallellt med legitim verksamhet. I vissa fall bedrivs uteslutande hawalaverksamhet, vilket styrks av underrättelsematerial och brottmålsdom²⁵. Det faktum att denna typ av verksamhet ofta sker utanför det reglerade finansiella systemet och transaktionerna har låg spårbarhet, medför utmaningar för brottsbekämpande myndigheter och tillsynsmyndigheter.

Ombud inom penningöverföring erbjuder ibland även reglerad spelverksamhet inom sin verksamhet. Då spelsektorn på flera sätt kan utgöra risker för penningtvätt eller av omsättning av brottsvinster så skapar detta ytterligare utmaningar med att identifiera brottsliga aktiviteter och tillvägagångssätt hos ombuden. Därtill kan penningtvättsupplägg som innefattar köp av, och betalning med, laddningsbara betalkort förekomma.

---

²⁴ FATF, Money Laundering through Money Remittance and Currency Exchange Providers, 2010

²⁵ Mål nr B 3448-20, UPPSALA TINGSRÄTT

9 Tänkbara åtgärder

I en kontext där kontanthantering hos banker och andra finansiella institutioner över tid minskar, så betraktas penningöverföring och andra finansiella tjänster via betaltjänstombud som en av de få kvarvarande sektorer där kontanter tillåts passera in till de finansiella systemen. Dessa tjänster utgör enligt vad som konstateras i denna rapport även en utnyttjad kanal för tvättning av pengar med brottsligt ursprung, och ses som en viktig port för kriminella aktörers hantering av brottsvinster.

9.1 Tillsyn

Finansinspektionen ansvarar för tillsynen av verksamheter inom betaltjänster vilket inkluderar betaltjänstombud. I de fall ett ombud även erbjuder spelverksamhet, såsom trav, sport och lotto, så är Spelinspektionen ansvarig tillsynsmyndighet. Om det inom verksamheten även antas ske varuhandel med kontanta transaktioner som uppgår till 5 000 euro eller mer, antingen enskilt eller med samband, så omfattas verksamheten även därigenom av PTL och står då även under Länsstyrelsens tillsyn. Det finns således situationer där två eller tre myndigheter har parallella tillsynsmandat över samma näringsidkare. I dessa fall krävs en nära samverkan mellan tillsynsmyndigheter vid aktiviteter som rör penningtvätsfrågor.

Det stora antalet registrerade betaltjänstombud i Sverige innebär sannolikt utmaningar i tillsyn och kontroll av dessa. Detta gäller inte minst de utländska betalningsinstitut som är verksamma i landet genom ombud, och där Finansinspektionens tillsyns- och ingripandemöjligheter är begränsade. Därtill finns också svårigheter med att identifiera de aktörer som helt bedriver illegal penningöverföring, till exempel genom informella betalningsnätverk. Genom ökad tillsyn, ett utökat proaktivt arbete mot penningtvätt, fler gemensamma ingripanden ifrån tillsynsmyndigheterna, och inte minst ett vidareutvecklat informationsutbyte mellan brottsbekämpande myndigheter och tillsynsmyndigheterna så skulle kriminella aktörers utnyttjande av sektorn i förlängningen sannolikt försvåras. Detta kan även medföra att ett ökat antal förelägganden och sanktionsärenden riktas emot aktörer som bedöms utgöra en hög risk för penningtvätt. Att identifiera möjliggörare inom ombudens verksamheter bör vara en prioriterad aktivitet vilket kräver samordnade resurser mellan myndigheter.

Ökade kontroller av vilka företag som ska tillåtas agera ombud för betaltjänster bör införas. En omfattande lämplighetsprövning av ledning, bolagsmän och funktionärer i ett tidigt skede kan eliminera eventuella kriminella verksamheter från marknaden. Detta kan dock kompliceras av att många betalningsinstitut är utländska.

Tillsynsmyndigheternas djupa specialistkunskaper och de stora mängder finansiell information från verksamhetsutövare som tillsynsmyndigheterna ofta har tillgång till bör också på ett strukturerat sätt kunna delas med brottsbekämpande myndigheter. Detta skulle sannolikt kunna förbättra det gemensamma arbetet i bekämpningen av penningtvätt.

9.2 Betalningsinstitut

Ett grundläggande problem för sektorn är sannolikt att betalningsinstituten själva inte tillämpar tillräckligt strikta krav för vilka bolag som man ansluter som ombud. Troligen finns det ett kommersiellt intresse i att ansluta så många ombud som möjligt, varför man medvetet inte vill komplicera processen för rekrytering av nya ombud. Om betalningsinstitutet därtill har sitt säte i ett annat land än där ombuden är verksamma så bör kraven på de fy-

siska kontrollerna av dessa ställas högt. I tillägg kan det finnas behov av att införa en form av licensiering som krav för att få verka som ombud inom denna bransch i Sverige.

En annan viktig åtgärd är vidare förbättrade rutiner för identifikation av ombudens kunder samt processen för kundkännedom. Sådana förbättringar bör implementeras utav betalningsinstitutens gentemot sina ombud, vilket kan innefatta utveckling av system och nya tekniska funktioner. Det förefaller vara för enkelt att undvika fullständiga kontroller och även att förfälska personuppgifter och bakgrundsinformation. I tidigare rapporter påtalas att denna typ av åtstramande åtgärder riskerar att styra över kunder till aktörer utanför det reglerade finansiella systemet, såsom informella betalningssystem. Detta är en relevant aspekt, men bör inte vara överordnad behovet av förbättrade rutiner med syfte att förebygga penningtvätt.

Det är också berättigat att se över och effektivisera i betalningsinstitutens kontrollsystem för övervakning av transaktioner, vilket kan leda till att fler misstänkta transaktioner upptäckas och rapporteras.

9.3 Polismyndigheten

Åtgärder mot ombud tangerar flera prioriterade områden inom Polisen, allt från lokal problembild i utsatta områden till storskalig internationell penningtvätt. Ett nära samarbete mellan lokal, regional och nationell nivå är av vikt för att få en samlad bild och identifiera möjliga åtgärder för en effektiv brottsbekämpning mot lämpliga objekt. Finanspolisen har i sammanhanget unik information om misstänkt penningtvätt och/eller terrorfinansiering från verksamhetsutövare, medan lokalpolisområden har värdefull information om näringsidkares utsatthet och länkningar till annan grov brottslighet.

Då penningtvätt är ett komplext område som ständigt finner nya vägar så bör den generella kunskapen om penningtvättsbrott ständigt stärkas inom Polisen, både inom underrättelse-, utrednings- och ingripandeverksamheten.

10 Bilaga – definitioner och begrepp

Kriminella nätverk

Kriminella aktörer som samverkar över tid i brott där det finns misstanke om allvarliga kriminella handlingar och en strävan efter vinning/makt (se även EU:s definition av organiserad brottslighet). Både etablerade kriminella organisationer och mer löst sammansatta kriminella nätverk som identifierats ingår i begreppet.

Verksamhetsutövare

I Sverige är mer än 20 000 verksamhetsutövare skyldiga att på olika sätt vidta åtgärder för att förhindra att den egna verksamheten utnyttjas för penningtvätt eller finansiering av terrorism. Skyldigheten gäller inte bara för finansiella aktörer som banker eller växlingskontor utan också för andra typer av verksamhet, bland annat revisorer, advokater och fastighetsmäklare.

Penningtvätsregistret

En del i verksamhetsutövarnas skyldighet är att anmäla sådant som misstänks utgöra ett led i penningtvätt eller finansiering av terrorism till Finanspolisen som i detta syfte handhar ett penningtvätsregister.

Graden av misstanke för att rapportera till finanspolisen är låg, där lagen hänvisar till avvikande transaktioner och beteende från vad verksamhetsutövaren har anledning att räkna med utifrån sin kundkännedom och de produkter och tjänster man tillhandahåller. Även aktiviteter och transaktioner som inte är avvikande men ändå kan antas ingå som ett led i penningtvätt eller finansiering av terrorism ska rapporteras.

Misstankerapport

En misstankerapport är den rapport som verksamhetsutövare skickar in till Finanspolisen vid misstanke om penningtvätt eller finansiering av terrorism. Misstankegraden för sådan rapportering är låg och är inte samma sak som misstanke enligt rättegångsbalkens gradering, där det krävs mer för att en förundersökning ska kunna inledas.

I denna rapport ingår alla misstankerapporterade personer från spelbolag, även sådana där penningtvätt vid senare skede inte har kunnat bevisas.

Underrättelseuppgifter

Med underrättelseuppgifter avses i rapporten uppgifter som finns vid den polisiära underrättelsetjänsten som kan antas ha samband med misstänkt brottslig verksamhet avseende allvarlig och organiserad brottslighet (organiserad brottslighet enligt EU:s kriterier, brott med minst 1 år i straffskalan eller som begås systematiskt). Uppgifterna kan komma från flera olika källor, exempelvis tips från allmänheten, medarbetare inom polisen eller aktiv inhämtning från kriminella miljöer.

Utsatta områden

Ett utsatt område är ett geografiskt avgränsat område som karaktäriseras av en låg socioekonomisk status där de kriminella har en inverkan på lokalsamhället. Inom Polisen görs bedömningar av geografiska områden i kategorierna utsatta områden, riskområden och särskilt utsatta områden.

Betalningsinstitut

Betalningsinstitut är verksamhetsutövare som tillhandahåller tillståndspliktig betaltjänstverksamhet. Deras huvudsakliga verksamhet kan bl.a. bestå i att tillse att en betalning genomförs från avsändare till mottagare.

Registrerad betaltjänstleverantör

En registrerad betaltjänstleverantör är i likhet med betalningsinstitut en verksamhetsutövare som tillhandahåller betaltjänster. Registrerade betaltjänstleverantörer får maximalt genomföra betalningstransaktioner för i genomsnitt motsvarande tre miljoner euro per månad. Överskrids denna nivå krävs ett tillstånd ifrån Finansinspektionen för att få bedriva verksamhet som betalningsinstitut.

Betaltjänstombud

Ett betaltjänstombud är anslutet till ett betalningsinstitut eller en registrerad betaltjänstleverantör vilka tillhandahåller penningöverföringstjänster. Betaltjänstombud kan bl.a. tillhandahålla penningöverföringstjänster till kunder.